продуктивні. Науково-аналітичний підхід дає фактичний матеріал, опрацювання якого допомагає отримати більш якісні дані. Художньо-символічний пояснює важливість культурних надбань і цінностей, що не підлягають ніякому виміру.

Проте усе ж таки праві викладачі фізичного виховання, які вважають, що курс естетики спорту необхідний. Його програма має ґрунтуватися на обговоренні спортивних фільмів, аналізі творів мистецтва, скульптури, присвячених спорту, робіт спортивних фотожурналістів. Під час занять студенти мають вивчати наукові праці з різних дисциплін, пов'язаних зі спортом. Студентів потрібно агітувати до створення художніх праць спортивної тематики. Не слід забувати про те, що студент також може багато в чому допомогти викладачеві. Адже кінцева мета усієї роботи – краще зрозуміння природи краси спорту.

Список використаних джерел

1. Гуськов С. И. Олимпийский спорт : учебник [в 2 кн.] / Гуськов С. И. – К.: Олимпийская література, 1994. – 496 с.
2. Ернста Й. Хрестоматія естетики спорту / Ернста Й., Уайтінг А., Мастерсона Н. «День». – 2001. № 10. – с. 12–17.
3. Лоу Бенджамин Красота спорта: междисциплинарное исследование / Лоу Бенджамин . Радуга, 1984. – 256 с.
4. Малахов В. А. Естетика / Малахов В. А. Курс лекцій: навч. посібник. – 3-тє вид. – К. : Либідь, 2000. – 348 с.
5. Соколов Г. И. Олимпия / Соколов Г. И. М. : Искусство, 1980. – 214 с.

Надія Кофанова

ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ТИЧИНИ В ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ І КРИТИЦІ

Дослідники історії завжди цікавились яскравими особистостями у сфері політики, науки та культури. Актуальність вивчення діяльності історичних постатей зумовлена не лише науково-теоретичним пізнанням нашої історії, а й необхідністю з'ясувати внесок цих персоналій у суспільно-політичний, культурний розвиток України в цілому. Недооцінка їх значущості в історії як і перебільшення заслуг не дозволяють побачити всю глибину тієї доби, зробити об'єктивних висновків. Відтак актуальним є критичний історіографічний аналіз літератури, пов'язаний з відображенням життя та діяльності П. Тичини.

У післявоєнний період дослідники творчості, громадсько-політичної та державної діяльності П. Тичини продовжували спиратися на рішення та директиви партійних органів, висловлювання керівних діячів КПРС та

Комуністичної партії України.

А. Іщук у критико-бібліографічному нарисі «Павло Тичина» (1954) подав заідеологізований, а іноді і сфальсифікований аналіз творчості митця. Автор вбачав у поетові «натхненного співця всенародної боротьби за комунізм» [1, с. 3]. Період творчості поета, що припав на часи національно-визвольної революції 1917–1920 рр., А. Іщук розглянув з пролетарського погляду, партійно-класових принципів, заперечуючи національно-патріотичні почуття П. Тичини.

Фундаментальна монографія Л. Новиченка «Поезія і революція: творчість П. Тичини в перші післяжовтневі роки» (1956) також зазнала впливу комуністичної епохи. Науковець дав детальну, цілісну картину творчого світу поета в хронологічних рамках періоду 1918–1924 рр. У дослідженні чи не вперше в радянській критиці визначено ряд проблем, пов'язаних із поемою П. Тичини «Сковорода» (1920−1922). Не зрікався Л. Новиченко і «незручних» для офіціозу творів доби «Золотого гомону» (1917), закономірно розглядаючи їх у припустимих на той час обмежених рамках. [2].

Вплив громадсько-політичних поглядів П. Тичини на формування національної свідомості та суспільної позиції молодих українських митців першої половини XX ст. висвітлено в працях З. Грузмана, О. Ярового, Д. Білоуса, Д. Головка та інших. Зокрема, збірник статей «Співець нового світу» (1971) містить спогади вже відомих митців В. Кочевського, О. Губар, А. Іщука, Ю. Смолича, С. Чиковані та інших, які з вдячністю згадують власні здобутки творчої школи П. Тичини.

Аналіз творчої співпраці П. Тичини з молодими митцями, виявлення характеру та сутності впливу його громадянської позиції на них, знайшло відображення у праці З. Грузмана «Павло Тичина –літературознавець і критик» (1978).

Уперше нове переосмислення творчості та суспільно-політичної, державницької діяльності П. Тичини простежувалося в праці В. Стуса «Феномен доби (сходження на Голгофу слави)». Вказана монографія, написана В. Стусом у 1970–1971 рр., була конфіскована й пролежала в архівах КДБ упродовж двох десятиліть [5, с. 18].

Витоки громадсько-політичної поезії В. Стус шукав в атмосфері національно-революційних змагань. Він змальовував постать поета у контексті спалаху національного відродження після повалення самодержавства. Дослідник вказав на народження генія з надр історичної епохи, стверджував, що злет таланту відбувся на гребені епохальних подій. В. Стус аналізував і ті твори поета років української революції, що були заборонені в радянський час. Не оминув він і збірку «Замість сонет і октав» (1920) піддавши її об'єктивному аналізу як одну з кращих праць письменника. П. Тичина періоду «Сонячних кларнетів», – писав автор, – «увесь у провесні української революції, у передчутті наближуваної

всеохоплюючої грози» [5, с. 9]. Формування і розвиток таланту П. Тичини простежено ним на тлі велетенських зрушень вітчизняної історії першої половини XX ст.

В. Стус, керуючись принципом історизму, у межах філософського постмодерну на творчій і життєвій долі одного з геніальних поетів першої половини XX ст. П. Тичини показав трагедію людини в умовах тоталітарного режиму, згубну дію «казармового» соціалізму на національну культуру і духовність народу. Радянськими ідеологами згадану працю В. Стуса визнано ворожою, антирадянською, націоналістичною, що підривала безпеку «наймогутнішої на планеті держави». За дослідження «Феномен доби (сходження на Голгофу слави)» В. Стус сплатив сімома роками суворого режиму та п'ятьма роками заслання [5, с. 3].

Біографічна повість С. Тельнюка «Павло Тичина» (1979) присвячена висвітленню творчого шляху та громадсько-політичної діяльності поета. У вступному слові до згаданої праці літературознавець Ю. Збанацький зазначив: «…Автор біографічної повісті – дослідження про Павла Тичину стояв перед складною проблемою: адже йому треба було подати біографію людини, історію зростання її душі. С. Тельнюк намагався поєднати жанр белетристичний із жанром дослідницьким, документальність і домисел так, щоб це вийшло природно й правдиво» [6, с. 6].

З. Гузман у рецензії на монографію С. Тельнюка «Молодий я, молодий...: Поетичний світ Павла Тичини (1906–1925)» писав: «…можна визначити основні аспекти, "наскрізні" для всієї книжки. Насамперед твердження: Тичина-поет глибоко національний, що увібрав у себе найглибинніші традиції української класичної й новітньої поезії» [6, с. 69].

Ґрунтовний аналіз життя і діяльності П. Тичини, визначення його місця і ролі в суспільно політичному житті України першої половини XX ст. здійснено вченим С. Гальченком у праці «Грані великого таланту» (1990) [6]. Автор відтворив цілісну картину дитячих та юнацьких років П. Тичини, висвітлив середовище зростання митця, а також чинники, що вплинули на формування його світоглядних позицій. У праці подано деякі аспекти творчої полеміки щодо сприйняття сучасним читачем особистості П. Тичини.

Зі здобуттям українським народом незалежності та розбудовою української держави, завдяки розвитку історичної науки та вільного доступу до джерельної бази розпочався процес переосмислення та правдивого висвітлення громадсько-політичної, державницької та наукової діяльності П. Тичини. Л. Новиченко у статті «Тичина і його час: незайві доповнення», що ввійшла до його збірника «Двадцяті роки. Літературні дискусії, полеміки» (1991), одним із перших спробував об'єктивно розглянути ідеологічно «татуйовані» твори митця, що побачили світ у радянський період [2].

Сучасне незаідеологізоване бачення творчого доробку П. Тичини

подав О. Яровий у праці «Офіціальний» Тичина як ідеологема Радянської епохи (1994) [7].

Аналіз системи світоглядних координат, що визначали мистецькі надбання поета, а також розкриття його творчого феномену в національно-культурному просторі України першої половини XX ст. здійснив А. Погрібний у праці «Тичина золотогомінний», що ввійшла до його збірника «Класики не зовсім за підручником» (2000) [4].

Важливим науковим доробком у дослідженні аспектів просвітницької роботи під час державної діяльності П. Тичини на посадах Народного Комісара освіти Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі УРСР), а згодом Міністра освіти УРСР у 1943–1948 рр. є стаття педагога К. Присяжнюка «Освітній подвиг П. Тичини» (1991).

Подальше вивчення вказаного напряму діяльності П. Тичини знайшло своє відбиття у праці М. Павленко: «Освітянський плуг Павла Тичини» (2001) [3]. Актуальною на сьогодні залишається її монографія «Тичинівська формула українського патріотизму» (2002 р.) [3]. У праці дослідниця, з огляду на патріотичний характер громадсько-політичної позиції митця, визначила місце і роль П. Тичини у розвитку освіти України першої половини XX ст., подала аналіз його епістолярної спадщини, присвячену переважно проблемам освіти.

Отже, результати історіографічного дослідження проблеми громадсько-політичної, державницької, наукової та культурницької діяльності П. Тичини (1891−1967) свідчать, що обрана тема залишається малодослідженою; складається з наукових розвідок, монографій, статей. У наукових працях та статтях висвітлено окремі аспекти багатогранної діяльності П. Тичини, зокрема, період його ранньої творчості, суперечливе ставлення сучасників до ідеологічних переконань поета.

Список використаних джерел

1. Іщук А. Павло Тичина. – К. : Художня література, 1954. – 162 с.
2. Новиченко Л. Павло Тичина / Леонід Новиченко // Історія української літератури XX століття : у 2 кн. / [за ред. В. Г. Дончика]. – К. : Либідь, 1993. – Кн. 1: 1910–1930-ті роки. – С. 183–203.
3. Павленко М. Тичинівська формула українського патріотизму / М. Павленко. – Умань, 2002. – 180 с.
4. Погрібний А. Тичина золотогомінний // Класики не зовсім за підручником. – К. : Школяр, 2000. – 135 с.
5. Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави). – К. : Вид-во поліграфічний центр «Знання», 1993. – 96 с.
6. Тельнюк С. Павло Тичина: Бібліографічна повість. – К. : Молодь, 1979. – 336 с.
7. Яровий О. Поет на перехресті поглядів: критика різних років про П. Тичину // Українська мова та література. – 1997. – № 18. – С. 1–3.